

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОЗАПИСІВ ДЛЯ ДОКАЗУВАННЯ ВИНИ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ

Аудіо-відеоконтроль місця. На відміну від аудіо-контролю особи, цю негласну слідчу розшукову дію застосовують у публічно доступних місцях, коли достовірно невідомо, хто прийде на зустріч. Ця ситуація характерна як для співробітників правоохоронних, так і для інших державних та контролюючих органів, коли на зустріч відправляють «бігунка», що виконує роль посередника, або колегу, що раніше не фігурував, і дані про якого не відомі. Це важливий захід, особливо в умовах, коли здирники обізнані про правила конспірації або мають достатній досвід у цих питаннях. Місце зустрічі, передачі хабара може змінюватися неодноразово і в стислих часових проміжках, тому правоохоронці обмежені часовими рамками для маневру. Пропонований у 2012 році законопроект враховував ці обставини. Згідно ч. 2 ст. 246, ст. 270 Проекту, - аудіо, відеоконтроль місця міг проводитися за рішенням прокурора або слідчого за згодою прокурора [1]. Обмеження стосувалося тільки можливості його застосування винятково при вчиненні тяжких і особливо тяжких злочинів. Це логічно, якщо за годину або півтори надходить дзвінок від вимагача або посередника про зміну місця зустрічі та передачі хабара, прокурор і слідчий таке рішення взмозі прийняти, але підготувати клопотання, направити його до суду, отримати ухвалу суду, передати його з оперативним завданням у технічний підрозділ, і це все в умовах дотримання вимог документообігу для документів із грифом секретності, навіть протягом 5 годин, - неможливо. Що ми маємо в підсумку? В остаточному варіанті КПК таке НСРД можна проводити виключно на підставі рішення слідчого судді. Навіть без права його проведення у невідкладних випадках із подальшим узаконенням через суддю [2]. Але і це не все. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, воно ж «2», воно ж «прослуховування телефонів». Проект закону допускав проведення «прослуховування» до отримання санкції суду, на підставі рішення слідчого за згодою прокурора або прокурора з наступним підтвердженням законності через слідчого суддю. Парламентарії були непохитні й у цьому випадку. У прийнятому законі проведення цього заходу можливе тільки у звичайному порядку через слідчого суддю апеляційного суду. Важливим є те, що ускладнення процедури отримання доказів торкнулося саме тих НСРД, які найбільш важливі для фіксації фактів передачі предметів неправомірної вигоди. Для

інших злочинів, де має місце тривала розробка, це не настільки вразлива ситуація. Для видимості збереження балансу, парламент наділив правом проводити до рішення суду такі НСРД, як встановлення місцезнаходження радіоелектронного пристрою і спостереження за особою, річчю або місцем, які великого значення для доведення факту передачі предмета злочину не мали і не мають [2]. І такий спрощений порядок практично ніколи не використовується. Аналіз практики збору доказів за фактами вимагання та отримання неправомірної вигоди говорить про те, що найбільш результативними і поширеними способами фіксації доказів є: аудіо-відеоконтроль особи, контроль за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, аудіо-відеоконтроль місця, «прослуховування» телефону (втрачає актуальність у зв'язку з масовим переходом на месенджери). При цьому, незважаючи на напрацьований досвід у боротьбі з цими кримінальними правопорушеннями, де оперативність і своєчасність фіксації на технічні носії має найбільш важливе значення для успішного викриття корупціонерів, парламентарії, всупереч думці практиків і всупереч позиції вчених - розробників проекту КПК, максимально ускладнили процес і зробили в ряді випадків неможливим документування таких фактів.

Що потрібно зробити, щоб вирішити ці проблеми? Досить повернутися до первинного проекту і залишити все так, як запропонували розробники і що було визнано ефективним у тому числі й Венеціанською комісією, яка вивчала Проект КПК до його прийняття! Плівкові скандали. Хто тільки не фігурував на записах, представлених громадськості. Які тільки викриття ми не бачили за цей час і скільки всіляких одкровень прозвучало. Не злічити. Що в сухому залишку? Нуль. Порожній струс повітря, окремі схлипи і стогони, що правоохоронці не хочуть працювати і карати винних. І ніякої реакції у відповідь. Максимум – ведеться розслідування. Тим більше не зрозуміла ситуація, коли на записах все абсолютно очевидно і зрозуміло. Пред'являй звинувачення і справа в капелюсі, вирок у двох кроках. Саботаж?

Література

1. Проект кримінального процесуального кодексу 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42312

2. Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>